

НА ДИСТАНЦИ ОД МАНИПУЛАЦИЈЕ – ЕМАНЦИПАТОРСКА КОМПОНЕНТА ВАСПИТНОГ РАДА НАСТАВНИКА

Александар Тадић (2019). Београд: Институт за педагогију и андрагогију, Филозофски факултет, Универзитет у Београду, 207 сир.

Почетком ове године објављена је монографија професора др Александра Тадића у издању Института за педагогију и андрагогију Филозофског факултета Универзитета у Београду. Разлог да се у часопису *Иновације у настави* објави приказ овог дела налазимо у потреби да се његова вредност ближе представи свима који раде у просвети, а највише наставницима, пред којима се отварају нови изазови и проблеми у просветној пракси. Полазећи од самог назива монографије, може се увидети јединствен и оригиналан стил аутора, који се даље потврђује кроз читаво дело, у којем се разматрају могућности еманципације кроз васпитање у савременом друштву, које се све више развија према захтевима неолиберализма и тржишног диктата.

Монографија је структурирана у три логички повезане целине, при чему прва целина представља теоријски оквир, на којем је аутор утемељио анализу еманципаторског потенцијала поступака наставника у раду са ученицима. Прво пог-

лавље – „О васпитању у просветној делатности тржишних друштава (из разговора са Ненадом Малешевићем)“ – дато је у виду дијалога, у којем аутор заузима став да је васпитање као носилац вредности нужно да би се пружио отпор доминацији тржишних критерију-

ма у педагошкој делатности, коју све више одликује дехуманистички приступ, окренут ка све бржем технолошком развоју, мерењима, тестирањима и различитим захтевима за већом ефикасношћу. У наведеном поглављу аутор садржајем и формом води читаоце кроз критичко преиспитивање и укрштање различитих концепата и идеја значајних теоретичара васпитања попут Паула Наторпа, Џона Дјуија, Теодора Адорна, Филипа Меријеа, Жака Рансијера и многих других. Посебно место у овој целини заузима прогресивистичка педагогија, којој аутор аргументовано даје епитете хуманистичке и еманципаторске педагошке идеологије, која може да се супротстави *меморизацији* просветне делатности, *едукацијацији* или обукама ради развијања професионалних компетенција на тржишту рада, концепту наставе као преношењу знања и др. Посебна пажња се посвећује препознавању механизма манипулативне оријентације у педагошкој пракси, при чему је аутор супротставља еманципаторској

оријентацији, како би наставници, али и сви они који раде у просвети, могли да разумеју своје поступке и, надамо се, делују у правцу ослобађања појединца (ученика) од потчињености и подређености.

Друга целина монографије посвећена је теоријској анализи концепција васпитног рада наставника у различитим моделима професионалног усавршавања наставника нижих разреда основне школе. Анализиране су концепције Лија Кантера, Фредерика Џонса, Рудолфа Драјкурса, Томаса Гордона, Вилијема Гласера и Алфија Кона, које је аутор посебно издвојио на бази Меријеове трополне структуре (дугорочни циљ – психолошка основа – ситуациона ефикасност поступка). Осим критеријума за класификацију, истичу се и основни елементи анализе – подаци о ауторима, циљеви васпитног рада наставника и друго, предочавају се основне стратегије рада наставника, које су касније разрађене у наставку књиге у контексту васпитних потенцијала поступака наставника. Вредност ове целине огледа се у доприносу разумевању карактеристика и еманципаторског потенцијала наведених моде-

ла, при чему је аутор конкретизовао теоријску основу, као и практичне импликације усмеравања наставног процеса на еманципаторску компоненту васпитног рада наставника.

У последњој целини – „Васпитни потенцијал поступака наставника за успостављање и одржавање повољне средине за учење на наставном часу“ – разматрају се кључни аспекти рада наставника, при чему их аутор одваја на процедуралне, интерперсоналне и дидактичке стратегије васпитног рада наставника. Сам назив поглавља сугерише да није реч о рецептима који ће решити низ дилема и проблема актуелизованих у прва два дела књиге, него да је реч о васпитним потенцијалима, представљеним и анализираним кроз неке типичне васпитне ситуације – употреба казни, употреба награда, похвала и охрабрења, заједница ученика и наставника у контексту успостављања повољне разредне климе, васпитни стилови наставника, разредни састанци, вербална и невербална комуникација наставника са ученицима, организација наставе, избор наставних садржаја, активности ученика и др.

Сматрамо да поготово ова целина може бити од велике користи свим наставницима приликом преиспитивања сопствених васпитних стратегија и њиховог грађења, као и свим професорима и сарадницима који учествују у иницијалном образовању наставника или у реализацији програма стручног усавршавања.

Кроз кратки приказ у пропозицијама научног часописа покушали смо да истакнемо значај и вредност овог научног дела ради његовог представљања и потребе да се обратимо запосленима у просвети на свим нивоима и позицијама, као и студентима који се спремају за рад у просвети. На крају бисмо издвојили уверење да монографија *На дистанци од манипулације – еманципаторска компоненти васпитног рада наставника* представља једну од значајнијих студија у области васпитања написаних на српском језику, као и наду да ће наћи пут до читалачке публике којој је намењена.

*Душка Михајловић
де Оливеира*

Учитељски факултет,
Универзитет у Београду